

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT
„ION CREANGĂ” DIN CHIȘINĂU**

**Cu titlul de manuscris
CZU: 376.56.015.3:78(043.2)**

JELEASCOVA SVETLANA

**CORECTAREA PSIHOPEdagogică A TULBURĂRII
DE HIPERACTIVITATE CU DEFICIT DE ATENȚIE LA COPII
PRIN TERAPIA MUZICALĂ**

Specialitatea 534.01– Pedagogie specială

**REZUMATUL
la teza de doctor în științe ale educației**

Chișinău, 2024

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale „Științe ale Educației”,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Componența Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat:

CIORBĂ Constantin, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, UPSC,
președintele comisiei

RACU Aurelia, doctor habilitat în Istoria științei (pedagogia specială), profesor
universitar, UPSC, **conducător științific**

Referenți oficiali:

RUSNAC Virginia, doctor în psihologie, conferențiar universitar, director CRAP

GLAVAN Aurelia, doctor habilitat în psihologie, profesor universitar, UPSC

GONCEARUC Svetlana, doctor în pedagogie, profesor universitar, USEFS

Susținerea publică a tezei va avea loc la 28.08.2024, ora 10.00, în Sala Senatului Universității
Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, sala Senatului, bl. 2, str. Ion Creangă 1, MD-
2069.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate pe pagina web a Universității Pedagogice de
Stat „Ion Creangă” din Chișinău (www.upsc.md) și pe pagina web a ANACEC
(www.cnaa.md).

Rezumatul a fost expediat la _____ iulie 2024

Autor:

JELEASCOVA Svetlana

Conducător științific:

RACU Aurelia,

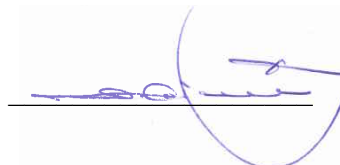
dr. hab. în pedagogie, profesor universitar

Președintele comisiei:

CIORBĂ Constantin,

dr. hab. în pedagogie, profesor universitar

CUPRINS

Cadrul conceptual al cercetării.....	5
Conținutul tezei de doctor.....	10
Concluzii generale și recomandări	20
Bibliografie	22
Lista publicațiilor pe tema de cercetare	25
Adnotare	27

ABREVIERILE FOLOSITE

ADHD – Attention-deficit/hyperactivity disorder

APSARD – American Professional Society of ADHD and Related Disorders

DSM – Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

PCN – Protocoale Clinice Naționale

DSD – dezvoltarea întârziată a vorbirii

GC – grup de control

CIM – Clasificatorul Internațional al Maladiilor

ADHD – tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție

SNC – sistem nervos central

GE – grup experimental

CADRUL CONCEPTUAL AL CERCETĂRII

Relevanța cercetării se explică prin misiunea învățământului primar, care contribuie la „formarea copilului ca personalitate liberă și creativă, asigurând dezvoltarea competențelor necesare educației continue” [art. 26, 44]. Vârsta școlară primară, în perioada de adaptare școlară, se caracterizează prin începerea unei noi activități și trece printr-o serie de dificultăți: obișnuirea cu noile cerințe ale mediului școlar; modificarea atenției involuntare în atenție voluntară, capacitatea de a se concentra și de a se concentra asupra unei sarcini de învățare și de a trece imediat de la o sarcină la alta, fiind adesea o condiție-cheie în perioada învățământului primar [4]. Această tranziție este deosebit de dificilă pentru copiii cu procese cognitive de atenție, concentrare și comutare, fiind afectate de diverse cauze. Nivelul de dezvoltare a atenției, concentrării și abilității de comutare au un rol primordial în asimilarea materialului educațional și dezvoltarea memoriei pe termen lung. Or, succesul școlar este determinat anume de gradul de dezvoltare al capacității de concentrare a atenției asupra unei sarcini specifice de învățare.

Importanța cercetării reiese din conținutul reglementărilor și politici educaționale. Misiunea principală a educației în Republica Moldova este „*satisfacerea nevoilor educaționale ale individului, dezvoltarea potențialului uman pentru asigurarea calității vieții și a bunăstării*” [Articol 5, 44]. Cel mai important principiu al educației este asigurarea calității educației și formării [44]. În baza acesteia, Strategia de Dezvoltare a Educației „Educația-2030”, elaborată de Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova în conformitate cu Strategia Națională „Moldova-2030” este o premisă motivată pentru dezvoltarea în continuare a educației de calitate. Conceptul Strategiei de Dezvoltare a Educației „Educația-2030” și planul de implementare a acesteia fundamentează poziția viitoare a politicii educaționale a statului: „*educația va fi considerată în forma sa generală: formală, non-formală, informală, ca fiind cel mai important factor și mecanism de formare a personalității umane și de dezvoltare continuă a resurselor umane*”; în contextul metodologiei, „*este axat pe abordări tradiționale și inovatoare ale elaborării documentelor de politici publice*” [45]. Astfel, confirmând necesitatea urgentă de a introduce inovații metodologice în contextul realităților sociale ale dezvoltării rapide a societății informaționale, ritmul accelerat de actualizare a tehnologiilor informaționale, contribuind la reducerea timpului de imersiune și studiere aprofundată a materialului educațional. Spre deosebire de tendințele actuale de informatizare a educației, muzica din epoca barocului, clasică și romantică dezvoltă la elevi perseverența, spiritul de observație și urmărire cu atenție a desfășurării subiectului într-un balet, operă sau basm muzical.

Într-o școală modernă, „activitățile educaționale relevă probleme legate de atenția voluntară, care, anterior, nu erau atât de evidente, ceea ce reprezintă o verigă slabă la copiii de vârstă școlară primară, reieșind din caracteristicile specifice vârstei” [4, p.242]. Volumul de sarcini în sistemul modern de învățământ, precum: un număr mare de discipline studiate, timpul prelungit petrecut în fața ecranelor electronice, care a crescut în timpul învățământului la distanță în perioada pandemiei, au determinat fezabilitatea cercetării noastre.

Descrierea nivelului cercetării temei și definirea problemei. Problemele de atenție au fost înaintate de omul de știință francez Ribot T., care distinge *atenția voluntară* și cea

involuntară [24]; Savanții ruși s-au ocupat de problema formării atenției: Vîgotski L.S. [9] explorează atenția direcționată, Blonsky P.P [4, p. 163] subliniază că „atenția este o condiție necesară pentru o bună învățare”, Galperin P.Ya. [11] elaborează o teorie a dezvoltării treptate a atenției, Gippenreiter Yu. B. [12] analizează procesul atenției în contextul unei abordări integrate.

Problema dificultăților de învățare din cauza tulburărilor de atenție este studiată în întreaga lume de către:

– oamenii de știință americani Hammer S. [36] explorează semnele ADHD în școală, Bernstein J. [3] abordează problema *ADHD dintr-un concept pedagogic*, Nigg J.[35] analizează această problemă studiind *epigenetica*, Heller C.A. și Cooper-Kahn J. [37] analizează *funcțiile executive în ADHD*; James R. [38] în studiul din 2022 a constatat că un control slab al atenției la copiii cu ADHD poate fi asociat cu creșterea activității în lobul stâng al creierului și subdezvoltarea sau reducerea activității în lobul drept al creierului;

– oamenii de știință germani Bachmann C. și coautorii [33] reliefează problema *din punct de vedere medical*, un alt grup de oameni de știință – Alchterr M., Berg L., Wöfl A. [2] elaborează modalități de influențare a ADHD prin *corecție psihomotorie*;

– oamenii de știință ruși studiază dezvoltarea și corecția atenției în diverse abordări: Blonsky P.P. susține că cea mai bună „școală de atenție este munca manuală” [4, p.152], care include interpretarea la un instrument muzical; Monina G.B.[17] oferă o abordare *psihopedagogică*; Abshilava E.F. [1] elaborează un *suport psihologic și pedagogic pentru școlarii cu ADHD în clasele primare*; Zavadenko N.N.[14] prezintă o *perspectivă medicală asupra problemei ADHD*; Sirotyuk A.L. [26] examinează efectul exercițiilor fizice asupra *dezvoltării psihomotorii la copiii cu ADHD*.

– în cadrul cercetărilor la nivel național, această problemă a fost luată în considerare din punct de vedere al psihologiei și pedagogiei de către N. Bucun, D. Gânu, A. Kara [7]; lucrări fundamentale în domeniul cercetării unei abordări integrate a ADHD la copii sunt lucrările lui Bucun N. și Glavan A. [43], Glavan A. [46; 47; 48].

Importanța cercetării acestei probleme în ultimele decenii se explică prin interesul sporit față de problema copiilor cu tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție (ADHD), cauzată de importanța majoră a acestei boli și a gradului înalt de inadaptare socială care apare pe fondul acesteia. În prezent, nu există o identitate de păreri, un consens în rândul cercetătorilor asupra modului cel mai de succes de a influența comportamentul social al copiilor cu tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție. În Clasificarea Internațională a Maladiilor-11 (2022), acest sindrom figurează în secțiunea „Tulburări ale dezvoltării neuropsihologice”, codul său este 6A05 și este cea mai frecventă tulburare de comportament la elevii din ciclul școlar primar [16]. Conform rezultatelor studiilor epidemiologice străine moderne, prevalența ADHD în populația de copii variază între 2-12%. În cadrul cercetărilor efectuate de către oamenii de știință din Europa și America, datele diferă. Astfel, Petrukhin V.I. și Zavadenko N.N. indică frecvența cazurilor de ADHD la copii fiind de 4-12% [20], Shevchenko Yu.S - 23-46% [28], Bachmann C. J. 5-6% [33] la copiii de la 0 la 17 ani și 13,9% incidență la băieții de 9 ani. Cercetările la nivel național indică o cifră de 6% – Bucun N. [7]. Conform datelor oficiale pentru anul 2020, numărul copiilor cu ADHD în lume constituie 5% [31].

Cercetările științifice recente sugerează efectele pozitive ale *terapiei prin muzică* asupra copiilor cu ADHD. În special, în 2018, cercetătorii italieni Antonietti A, Colombo B. și Derocher B. R. [32] au publicat date despre efectele benefice ale muzicii asupra copiilor cu ADHD; cercetătorii englezi Wilde E. M. și Welch G. F. [40] au remarcat, în 2022, existența unui număr mare de cercetări privind efectele terapiei prin muzică asupra copiilor, implementate în pedagogia specializată și un grad insuficient de studiere a impactului terapiei prin muzică asupra copiilor cu ADHD.

Oamenii de știință și cercetătorii străini au argumentat importanța metodelor speciale de predare pentru copiii cu nevoi speciale: Vîgotski L.S.[9], Vlasova T.A. și Pevzner M.S. [8], Shevchenko Yu.S. [28], Șipițina L. M. [29] și mulți alții, precum și oameni de știință din țara noastră: Rusnac V. [51], Lapoșin E. [50], Racu A. [50], Bucun N. și Glavan [43] , Gânu D. și Kara A. [7], Bulan G., Solovey R. și Balan V. [6] și alți cercetători care au studiat această problemă; importanța lucrului specializat cu cadrele didactice este subliniată de Borozan M. [42].

Tulburarea de hiperactivitate cu deficit de atenție ca problemă pedagogică este asociată cu:

(a) aspecte teoretice: în literatura științifică nu există o abordare unică în aspectul cercetării problemei de tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție la copiii de vârstă școlară primară, atât din punct de vedere medical, cât și din punct de vedere pedagogic și **(b) aspecte metodologice:** în pofida abundenței diferitelor metode de lucru cu copiii cu tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție (pedagogie, psihologie, medicină), la momentul actual, nu există o strategie universală eficientă de corecție a atenției la copiii cu ADHD.

Terapia prin muzică este una dintre cele mai vechi modalități de influențare asupra atenției umane, care își are originile în culturile primitive; suportând modificări considerabile, a cucerit cu succes spațiul terapeutic până în zilele noastre. Terapia prin muzică a fost studiată de filosofi antici din Europa și Orient [30], precum și de cercetători moderni, precum: Decker-Voigt G. G. [13], Shushardzhan S. V. [30], Petrushin V.I [21], etc. Terapia prin muzică este clasificată în: activă și pasivă [30]. Cel mai intensiv tip de terapie prin muzică, este numit de către profesorul Shusharjan S.V. *muzicale directă*. Cercetarea noastră se concentrează pe cel mai complex și mai intensiv tip de terapie prin muzică – interpretarea la un instrument muzical. La etapa inițială de cercetare a problemei, ne-am confruntat cu problema cunoașterii insuficiente a tulburărilor de atenție la copiii care învață la școli de muzică. Elevii cu ADHD au tulburări de dezvoltare: tulburări psihice, hiperactivitate, tulburare de atenție și dificultăți de învățare [47]. Atenția scăzută și hiperactivitatea încetinesc procesul de învățare cu succes a materialului educațional.

În cadrul studierii surselor literare cu privire la problema cercetată, au fost identificate următoarele **contradicții**:

– între cerințele sociale față de nivelul de dezvoltare a atenției copiilor cu ADHD de vârstă școlară primară într-o școală de muzică și tehnologia insuficient evoluată pentru dezvoltarea atenției pentru această categorie de copii;

– între nevoia de participare activă a cadrelor didactice și a familiei, atât a părinților cât și a profesorilor, în procesul educațional al copiilor cu ADHD și reticența psihopedagogică, în aspectul implicării active la dezvoltarea atenției.

Contradicțiile revelate au stat la baza identificării **problemei de cercetare**, și anume faptul că elevii cu ADHD nu sunt pregătiți pentru activitățile școlare în ceea ce privește concentrarea și durata de concentrare a atenției.

Interesul științific al cercetării este axat pe găsirea răspunsurilor la următoarele întrebări: ce abordări teoretice în cercetarea ADHD există la etapa actuală de dezvoltare a științei pedagogice?; care sunt caracteristicile dezvoltării atenției la școlarii cu ADHD din ciclul primar?; cât de eficientă poate fi terapia prin muzică în dezvoltarea atenției copiilor cu ADHD?

Scopul cercetării este conceptualizarea, argumentarea științifică și implementarea practică a *Metodologiei de optimizare a atenției la copiii cu tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție de vârstă școlară primară prin intermediul terapiei prin muzică*.

Obiectivele cercetării:

1. determinarea fundamentelor teoretice ale tulburării de hiperactivitate cu deficit de atenție la copiii de vârstă școlară primară;
2. argumentarea teoretică a valorii pedagogice și corecționale a terapiei prin muzică în procesul de educație muzicală a copiilor;
3. interpretarea științifică a terapiei prin muzică ca o condiție pedagogică eficientă cu impact pozitiv asupra dezvoltării atenției copiilor cu ADHD;
4. identificarea experimentală a gradului și caracteristicilor dezvoltării atenției copiilor cu ADHD de vârstă școlară primară la lecțiile de muzică;
5. elaborarea și testarea experimentală a *Metodologiei de optimizare a atenției la copiii cu tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție de vârstă școlară primară prin intermediul terapiei prin muzică*.

Ipoteza cercetării – optimizarea atenției copiilor cu ADHD va fi eficientă în următoarele condiții: determinarea ansamblului de idei teoretice ale tulburării de hiperactivitate cu deficit de atenție la copiii de vârstă școlară primară; argumentarea teoretică a valorii pedagogice și corecționale a terapiei prin muzică în procesul de educație muzicală a copiilor cu ADHD; descrierea specificului dezvoltării atenției la copiii cu ADHD; interpretarea științifică a terapiei prin muzică ca o condiție pedagogică eficientă cu impact asupra dezvoltării atenției copiilor cu ADHD; identificarea experimentală a nivelurilor și caracteristicilor dezvoltării atenției copiilor cu ADHD de vârstă școlară primară la lecțiile de muzică; identificarea indicatorilor de atenție ai școlarii din ciclul primar în timpul lecțiilor de muzică; elaborarea și testarea experimentală a *Metodologiei de optimizare a atenției la copiii cu tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție de vârstă școlară primară prin intermediul terapiei prin muzică*, care servesc drept premise pentru integrarea școlară cu succes a copiilor cu ADHD.

Metodologia cercetării se bazează pe prevederile fundamentale ale lucrărilor privind rolul mediului în formarea psihicului copilului, prezentarea teoretică a rolului educației corecționale special organizate pentru copiii cu tulburări de dezvoltare, precum și pe teza științifică a lui L. S. Vîgotski ce elucidează impactul artei asupra dezvoltării umane; pe fundamentele teoretice în vederea asistenței familiilor ce cresc un copil cu dizabilități de dezvoltare (Nazarova N.M. [19]); pe elaborarea tehnologiilor pedagogice (Monina G.B. [17],

Blonsky P.P.[4], Bryazgunov I.P. [5]), terapia prin artă (Kopytina A. [15], Tararina E. [27]); terapia prin muzică (Decker-Voigt G. [13], Shushardzhan A.[30], Moreno D.[18], Petrushin V. [22]); terapia corecțională complexă (Melillo R. [41], Politica O.I. [23], Glavan A. [43; 48]); sistemul de activități corecționale pentru copiii cu tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție (Politica O. .I. [23], Glavan). A. [46;47] și alți cercetători preocupați de studiul acestei probleme.

Sinteza metodelor de cercetare: analiza teoretică a literaturii psihologice, pedagogice și metodologice privind problema cercetării; studiul și generalizarea experienței didactice; empirice: conversație, chestionare, observație, sarcini scrise; experiment psihopedagogic – constatat, formativ, de control; analiza cantitativă și calitativă a datelor obținute folosind programul de prelucrare a datelor statistice SPSS și coeficientul de corelație Pearson.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării rezultă din:

- interpretarea științifică a abordărilor contemporane de intervenție mult aspectuală asupra dezvoltării atenției elevilor cu sindromul ADHD de vârstă școlară primară;
- fundamentarea științifică și implementarea practică a *Metodologiei de optimizare a atenției copiilor cu sindromul deficit al atenției și hiperactivitate* la elevii de vârstă școlară primară prin mijloacele terapiei prin muzică;
- pentru prima dată în Republica Moldova prin cercetare teoretico-experimentală a fost demonstrată eficacitatea psihopedagogică a terapiei prin muzică în optimizarea atenției elevilor din ciclul școlar primar având sindromul *deficit al atenției și hiperactivitate*.

Problema științifică importantă soluționată în domeniu se referă la: argumentarea științifică a impactului abordării integrate a tulburărilor de atenție și hiperactivitate la elevii din învățământul primar; argumentarea teoretică a valorii pedagogice și corecționale a terapiei prin muzică în procesul educației muzicale a elevilor de vârstă școlară primară cu *sindromul deficit al atenției și hiperactivitate*.

Semnificația teoretică a cercetării constă în: determinarea fundamentelor teoretice privind sindromul deficit al atenției și hiperactivitate la elevii din ciclul școlar primar; descrierea specificului dezvoltării atenției copiilor cu sindromul deficit al atenției și hiperactivitate; interpretarea științifică a terapiei prin muzică ca o condiție pedagogică de influență complexă asupra dezvoltării atenției elevilor de vârstă școlară primară cu *sindromul deficit al atenției și hiperactivitate* în procesul educației muzicale.

Valoarea practică a cercetării este demonstrată prin: cercetarea pedagogică complexă și stabilirea experimentală a nivelurilor și a particularităților dezvoltării atenției elevilor din ciclul primar cu sindromul ADHD la lecțiile de muzică; elucidarea indicatorilor atenției elevilor de vârstă școlară primară la muzică; și, în special, prin validarea practică a *Metodologiei de optimizare a atenției copiilor cu sindromul deficit al atenției și hiperactivitate* la elevii de vârstă școlară primară prin mijloacele terapiei muzicale; interpretarea comparată a semnificației rezultatelor experimentale a indicatorilor atenției elevilor de vârstă școlară mică cu sindromul ADHD.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat prin valorificarea rezultatelor cercetării în educația muzicală a elevilor de vârstă școlară primară în cadrul liceului republican de muzică „S.Rahmaninov” și prin publicarea acestora în reviste științifice de profil, în materialele conferințelor științifice la nivel național și internațional.

Structura tezei: adnotare în limbile rusă, română și engleză, introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie din 292 surse, 139 pagini text principal, 15 anexe, 30 tabele, 36 figuri. Rezultatele studiului au fost publicate în 13 lucrări științifice.

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea cuprinde argumente privind relevanța temei alese și valoarea cercetării acesteia, definirea scopului și obiectivelor cercetării, precum și metodologia de cercetare științifică a atenției copiilor cu ADHD. S-a prezentat descrierea inovației științifice și a originalității cercetării științifice, au fost prezentate raționamente concrete care confirmă importanța teoretică și practică a tezei.

Capitolul I – Bazele teoretice ale tulburării de hiperactivitate cu deficit de atenție la copiii de vârstă școlară primară și a terapiei prin muzică este dedicat analizei abordărilor teoretice în cercetarea tulburării de hiperactivitate cu deficit de atenție, precum și a terapiei prin muzică.

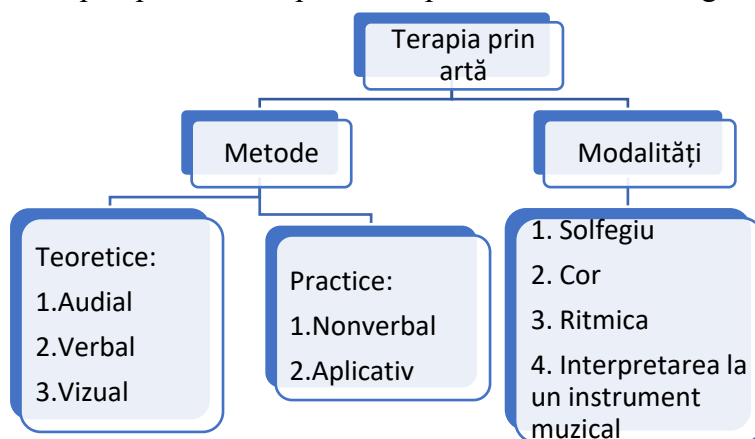
Tulburarea de hiperactivitate cu deficit de atenție (ADHD) este o disfuncție a sistemului nervos central (în principal formarea reticulară a creierului), manifestată prin dificultăți de concentrare și stabilitate a atenției, tulburări de învățare și memorie, precum și dificultăți de procesare a informațiilor și stimulilor exogeni și endogeni. Aceasta este una dintre cele mai frecvente tulburări psiho-neurologice manifestate în copilărie, prevalența sa variind de la 2 la 12% (în medie 3-7%), mai frecventă în rândurile băieților decât a fetelor. ADHD apare atât izolat cât și în combinație cu alte tulburări emoționale și comportamentale, având un impact negativ asupra învățării și adaptării sociale a copilului [25]. Societatea Profesională Americană pentru ADHD – APSARD confirmă prevalența ADHD la nivel mondial [39]. Asociația internațională non-comercială ADHD - ADHD Europe furnizează următoarele date de incidență în Europa: 4% din populația adultă și 5% din populația infantilă [31]. În Republica Moldova, conform datelor din 2016, numărul copiilor cu tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție (ADHD) este echivalent cu 6% din populația infantilă [7].

În DSM-V din 2013, vârsta de debut a tulburării de hiperactivitate cu deficit de atenție la copii a fost mutată la 12 ani. Pentru a confirma diagnosticul de ADHD la copii, este necesar să existe 6 simptome de hiperactivitate, impulsivitate și afectare a atenției, care se manifestă invariabil pe o perioadă de 6 luni în diferite zone ale activității copilului și în diferite medii (cel puțin 2), și provoacă, de asemenea, disconfort psihologic și inadaptare. „Pentru a stabili un diagnostic la pacienții cu vârsta de peste 17 ani, este suficientă prezența a 5 simptome de ADHD” [34]. În ICD-11 din 2023, tulburarea de hiperactivitate cu deficit de atenție apare în secțiunea „Tulburări ale dezvoltării neuropsihologice”, iar codul acesteia este 6A05 [16]. Conform protocolului medical PCN-368 din 2020, Republica Moldova a adoptat descrierea internațională a tulburării de hiperactivitate cu deficit de atenție și toate simptomele specificate. Protocolul descrie în detaliu scheme de examinare medicală, tratament medicamentos și strategii de lucru cu pacienții cu ADHD și, de asemenea, propune o cale de intervenție non-medicamentară [52].

Din cercetările realizate de oameni de știință din diferite țări, putem concluziona că majoritatea școlărilor cu ADHD au deficiențe în abilitățile motorii brute și fine, orientarea timp-spațială și dificultăți în stabilirea relațiilor cauză-efect, ceea ce duce la tulburări de vorbire

și, ulterior, dificultăți de învățare. O descriere detaliată a unui elev cu ADHD este prezentată la Glavan A. [46] și include următoarele trăsături caracteristice: dificultăți de concentrare a atenției, dificultăți de comutare a atenției, performanță slabă la sarcinile care implică planificare, inhibiție și flexibilitate a atenției, dificultăți la îndeplinirea sarcinilor ce solicită planificare detaliată, dificultăți la îndeplinirea sarcinilor ce implică stabilitatea atenției sau atenție selectivă, dificultăți la îndeplinirea sarcinilor ce necesită atenție continuă, scăpări de memorie cronice, dificultăți de autoreglare, performanță școlară scăzută, dificultăți de integrare socială.

Valoarea pedagogică și corecțională a terapiei prin muzică în procesul de educație muzicală a copiilor, potrivit lui Decker-Voigt G., devine deosebit de înaltă în tratamentul psihoterapeutic al afecțiunilor cauzate de caracteristicile de dezvoltare fizică sau mentală. [13]. L. S. Vîgotski susține că arta aduce „satisfacție mentală”, iar persoana trăiește o experiență de „bucurie intelectuală”. Lev Semenovich subliniază importanța nuanței în muzică, finețea, bogăția și profunzimea bogăției emoționale. Pe baza lucrării sale, putem concluziona că terapia prin muzică creează o trinitate de sunet, ritm și dinamică [10, p.48-49]. În prezent, Moreno J. [18], Petrushin V.I. [21; 22] și Shushardzhan S.V [30] sunt activ implicați în dezvoltarea terapiei prin muzică, folosind metoda non-medicamentală ca fiind cea mai accesibilă și ecologică. Structura terapiei prin muzică poate fi reprezentată astfel în Fig. 1:

Fig. 1 Structura terapiei prin muzică

Principiile pe care se bazează terapia prin muzică modernă sunt următoarele [30]: a) varietatea mijloacelor de lucru (materiale vizuale, materiale didactice, alternarea activităților); b) utilizarea diferitelor tipuri de activități muzicale (interpretare vocală, interpretare la un instrument muzical, ritmică); c) manifestarea tactului pedagogic și crearea unei situații de succes; d) principiul consecvenței, bazat pe teoria lui Vîgotski a zonei de dezvoltare actuală și proximă; e) principiul vizibilității, realizând nevoia de cunoaștere. Un copil care învață muzică, învață să acorde atenție unui număr mare de detalii mici, să controleze și să se concentreze pe ritm, melodie, nuanțe de sunet, combinații motorii complexe ale mișcărilor motorii fine, ceea ce, în consecință, duce la sporirea și dezvoltarea nivelului de atenție, concentrare și programare motrică.

Determinarea fundamentelor teoretice ale sindromului, din punct de vedere al pedagogiei, psihologiei și medicinei, ne permite să dăm o descriere a dezvoltării specifice copiilor cu ADHD. Într-o majoritate absolută, oamenii de știință consideră că abordarea

integrată este cea mai rațională pentru îmbunătățirea stării copiilor cu tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție. În acest context, se poate stabili că nu există o abordare unică de influență asupra ADHD, așa cum nu a fost stabilită nici cea mai eficientă metodă de optimizare a deficitului de atenție și a hiperactivității la copii. Pe lângă o imagine de ansamblu detaliată a abordărilor științifice în vederea soluționării complexe a tulburării, acest capitol prezintă argumente teoretice pentru valoarea pedagogică și corecțională a terapiei prin muzică. Astfel, în literatura științifică privind eficacitatea terapiei prin muzică există suficiente dovezi pentru dezvoltarea acestei direcții ca o condiție pedagogică eficientă pentru influențarea ADHD.

Capitolul II – Cercetarea experimentală a atenției și activității educaționale a copiilor cu tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție include o descriere a etapei de constatare a cercetării, care reprezintă studiul nivelului de dezvoltare a atenției la copiii cu ADHD, identificând volumul memoriei muzicale și stabilirea gradului de dezvoltare a simțului ritmului în conformitate cu cerințele școlilor muzicale.

Obiective: stabilirea gradului de concentrare și stabilitate a atenției; identificarea volumului memoriei muzicale și stabilirea gradului de dezvoltare a simțului ritmului; determinarea gradului simptomului dominant din punctul de vedere al profesorilor și părinților.

La etapa de constatare a cercetării, am presupus că elevii cu ADHD au un nivel și un grad de stabilitate a atenției semnificativ diferit față de copiii normotipici, că volumul memoriei muzicale este substanțial redus, iar simțul ritmului nu este suficient dezvoltat.

În cadrul experimentului psihopedagogic au participat 100 persoane. Dintre care, elevi din ciclul școlar primar ai Liceului Republican de Muzică S. Rahmaninov, numărul total fiind de 48 de persoane, părinți – 26 de persoane, cadre didactice – 26 de persoane. Grupul experimental – copii cu tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție – 24 subiecți, Grupul de control – 24 copii normotipici. Pe lângă acestea, s-a urmărit un caz special (studiu de caz) de abordare individuală la soluționarea problemei unui copil cu ADHD. S-a observat o hiperactivitate pronunțată la 58,33% din numărul total de subiecți ai GE. Toți copiii din GE au manifestat deficit de atenție – 100%. 75% din GE s-au diferențiat prin impulsivitate. Toți copiii din GE – 100%, s-au confruntat cu dificultăți de învățare, asimilare a materialului didactic, distractibilitate sporită și oboseală.

Pentru a determina nivelul de atenție, concentrare și gradul de stabilitate a atenției s-a implementat testul „*Testul de corecție Bourdon*” – analiza corelației în baza acestui test a relevat o corelație negativă moderată de o valoare înaltă între numărul de erori făcute și nivelul de concentrare. $r\text{-Pearson} = -0,491$ la $p=0,000$; pentru stabilirea gradului de precizie și viteză de procesare a informațiilor s-a folosit testul „*Toulouse-Pieron*”, unde rezultatele factorului de precizie relevă o mică diferență între grupuri, în GE intervalul de variație a indicatorilor între subiecți fiind 69% și 97%, în GC acest interval a fost mult mai mic: de la 89% la 99%. Trebuie subliniat faptul că în GC doar un subiect a avut un indicator de precizie de 89%, în timp ce în GE indicatorul de precizie a fost sub 90% la șaisprezece subiecți. Factorul de viteză a arătat o valoare statistică scăzută de $p < 0,05$ și putem presupune că viteza de procesare a testului nu este o componentă determinantă în acest test. Această ipoteză este confirmată de analiza corelației. Nu a existat nicio legătură între factorul de precizie și alți indicatori ai testului (numărul de erori și factorul de precizie). Totuși, s-a evidențiat o corelație negativă mare de o

valoare înaltă între numărul de erori și factorul de precizie r -Pearson = -0,911 la $p=0,000$, ceea ce indică o legătură directă între îmbunătățirea factorului de precizie și creșterea rezultatului numărului de erori comise; *testul „Repetă melodia”* – analiza corelației a elucidat o corelație puternică pozitivă de o valoare înaltă între numărul de repetări și numărul de bătăi pe bară interpretate, r -Pearson = 0,917 la $p = 0,000$, ceea ce ne dă motive să presupunem că a fost necesar un număr mai mare de repetări pentru a crește numărul de bătăi pe bară interpretate. A existat o corelație pozitivă puternică similară de o valoare înaltă între numărul de repetări și exactitatea ritmului r -Pearson = 0,896 la $p = 0,000$ ceea ce indică următorul fapt: cu cât mai multe repetări s-au făcut, cu atât mai exact s-a reprodus modelul ritmic al melodiei. Analiza nu a evidențiat o corelație între exactitatea intonației și alte variabile de testare, ceea ce demonstrează ipoteza noastră cu privire la acuitatea auzului muzical al subiecților ambelor grupuri; *testul „Repetă ritmul”* demonstrează ipoteza că subiecții din GE întâmpină dificultăți semnificative în reproducerea sarcinii ritmice. Datele statistice din etapa de constatare a experimentului cu $p < 0,001$ infirmă H_0 și confirmă ipoteza cercetării despre diferențele substanțiale în indicatorii demonstrați de către subiecții GE și GC în cadrul testului; *testul „Pumn, coastă, palmă”* – datele statistice ale etapei de constatare a experimentului infirmă H_0 , și confirmă repetat fiabilitatea înaltă a diferenței dintre grupuri $p < 0,001$ și ipoteza noastră despre diferențele semnificative în performanța testului și sub-performanța subiecților GE față de subiecții GC se dovedesc a fi corecte. Analiza corelației a evidențiat corelări pozitive puternice de o valoare înaltă între acest test și indicatorii de ritm din testul „Repetăți ritmul” r -Pearson = 0,921 la $p=0,000$ și numărul de repetări ale testului „Repetă melodia” r -Pearson = 0,838 la $p=0,000$, numărul de bătăi pe bară executate r -Pearson = 0,812 la $p=0,000$ și exactitatea ritmului r -Pearson = 0,830 la $p=0,000$. Astfel, putem presupune următoarele: cu cât mai dezvoltate sunt abilitățile de reproducere a structurilor ritmice muzicale, cu atât mai bine sunt reproduse celelalte sarcini pe baza repetării ritmice a unui anumit algoritm prestabilit. *Chestionarul Vanderbilt* efectuat de profesori, a elucidat faptul că elevii din GE au demonstrat manifestări semnificative de neatenție – 91% din elevi, în timp ce manifestările de impulsivitate la 62% și hiperactivitate la 79% din elevi au fost mai puțin evidente. Așadar, vedem că pentru profesori, problema atenției este mai semnificativă decât simptomele de hiperactivitate și impulsivitate. Același chestionar în rândul părinților a relevat o mai mare valoare a problemei atenției – la 66% din respondenți, hiperactivitate – la 33% din elevi și impulsivitate – la 29% din școlari.

Monitorizarea elevilor cu ADHD, analiza documentației școlare, a caietelor de lucru, lucrărilor scrise, lucrul manual și desenele ne-au permis să stabilim următoarele fapte:

a) în timpul lecției, copiii din GE nu reușesc să finalizeze întregul volum al sarcinii planificate, dar care este realizat fără dificultate de către copiii din GC; b) se remarcă faptul că, în condiția cunoașterii suficiente a regulilor, subiecții GE comit greșeli din cauza neatenției, iar atunci când sunt atenționați asupra aspectelor inexacte, subiecții GE pot explica regula și demonstra o aplicare corectă a acesteia; c) din cauza distractibilității sporite a subiecților GE, aceștia adesea rămân în urma ritmului general de lucru în clasă; d) oboseala sporită duce la o asimilare slabă a materialului didactic și la somnolență; e) hiperactivitatea se manifestă prin mișcări constante fără un scop anume, ridicări necontrolate de la bancă, plimbări prin sala de clasă în timpul lecției, solicitări frecvente nefondate de a ieși din clasă; f) manifestările de

impulsivitate la copiii cu ADHD interferează cu procesul de învățare calm al copiilor din jur, ceea ce duce la dificultăți de comunicare, socializare, conflicte cu colegii de clasă și plângeri din partea părinților altor elevi.

Cercetarea experimentală la etapa de constatare a experimentului, confirmă faptul că există un nivel redus de stabilitate, concentrare și comutare în caz de deficit de atenție la copiii cu ADHD de vârstă școlară primară. Pe lângă acestea, elevii cu tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție au un volum mic al memoriei muzicale și un simț al ritmului subdezvoltat, precum și asiduitate scăzută și dezinhibiție motorie. Simptomul dominant la elevii cu ADHD de vârstă școlară primară, după părerea profesorilor și a părinților, este neatenția. Bazându-ne pe datele obținute, putem concluziona că elevii cu ADHD au nevoie de metode speciale pentru a învăța cu succes, iar crearea unei metodologii sistematice de lucru cu elevii cu tulburări de atenție și hiperactivitate din ciclul primar este fundamentată științific și importantă din punct de vedere practic. În acest context, în conformitate cu conceptele teoretice descrise în capitolele 1 și 2 ale cercetării, având în vedere caracteristicile dezvoltării atenției la elevii cu ADHD din ciclul primar, remarcăm importanța clarificării structurii și conținutului conceptului de corecție psihopedagogică a atenției cu ajutorul terapiei prin muzică.

Capitolul III – Condiții psihologice și pedagogice de aplicare a terapiei prin muzică pentru corecția tulburării de hiperactivitate cu deficit de atenție la elevii de vârstă școlară primară descrie implementarea și testarea unei metodologii de optimizare a atenției copiilor cu tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție aplicând terapia prin muzică. *Obiectivele* acestei etape a experimentului au fost: elaborarea planurilor individuale de lucru psihopedagogic cu Grupul Experimental (GE); consilierea familiei unui copil cu ADHD; ghidarea personalului didactic; lucrul în vederea creșterii gradului de conștientizare și acceptare a copiilor cu nevoi speciale de către colectivul de copii; introducerea metodologiei de corecție a tulburării de hiperactivitate cu deficit de atenție în cadrul lecțiilor de muzică individuale și în grup cu copiii din grupul experimental.

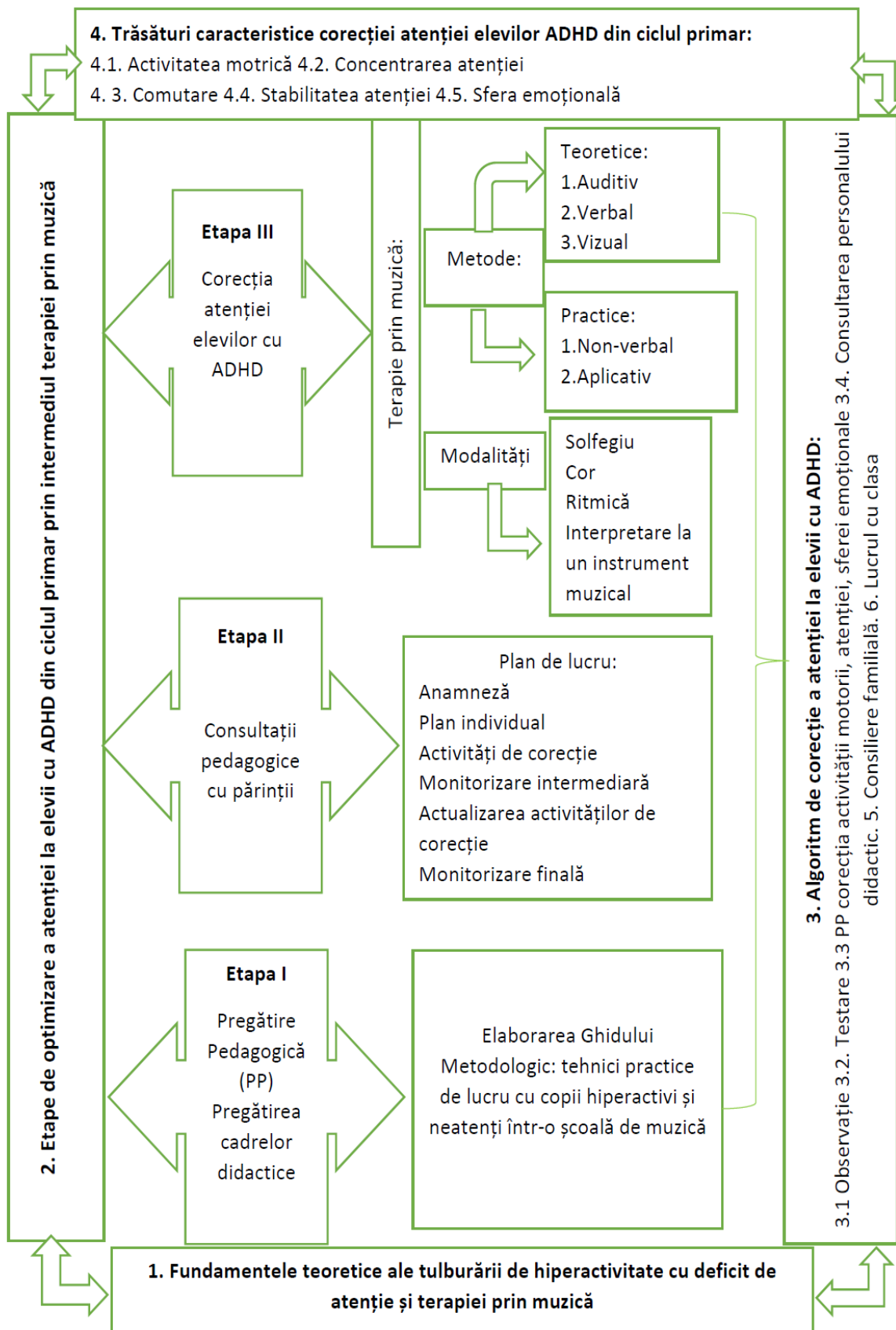
Rezultatele studierii surselor științifice teoretice și problematica complexă a cercetării atenției la elevii cu ADHD de vârstă școlară primară au determinat conceptul unei cercetări experimentale pe un eșantion de 100 de subiecți.

Tabelul 1 Structura eșantionării și metodologia cercetării experimentale

Grup	Categoría subiecților	Metode de cercetare	
		Etapa de constatare	Etapa de control
Grupul Experimental (GE)	1. Elevii cu tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție	1. Teste pentru a determina nivelul de atenție 2. Teste pentru determinarea memoriei muzicale, dezvoltarea simțului ritmului 3. Test pentru determinarea praxisului motor	1. Teste pentru a determina nivelul de atenție 2. Teste pentru determinarea memoriei muzicale, dezvoltarea simțului ritmului 3. Test pentru determinarea praxisului motor
	2. Profesori din școli	Chestionarul Vanderbilt	Chestionarul Vanderbilt

	3.Părinți ai copiilor cu ADHD	Chestionarul Vanderbilt	Chestionarul Vanderbilt
Grupul de Control (GC)	1.Elevi normotipici	1. Teste pentru a determina nivelul de atenție 2. Teste pentru determinarea memoriei muzicale, dezvoltarea simțului ritmului 3. Test pentru determinarea praxisului motor	1. Teste pentru a determina nivelul de atenție 2. Teste pentru determinarea memoriei muzicale, dezvoltarea simțului ritmului 3. Test pentru determinarea praxisului motor

O serie de oameni de știință din Republica Moldova: Racu A. [50], Bucun N. și Glavan A. [43], Laposhin E. [49], Rusnac V. [51] și alți cercetători studiază importanța implicării familiei și a personalului didactic în procesul de corecție psihopedagogică. În baza acestui fapt, am ajuns la concluzia că o abordare integrată și munca în echipă poate duce la o situație de succes. Având în vedere cele expuse mai sus, un rol important în activitatea noastră a fost crearea condițiilor pentru lucrul în echipă, care a implicat participanții la procesul educațional și cercul familial al unui elev cu ADHD. **Metodologia de optimizare a atenției la copiii cu ADHD prin intermediul terapiei prin muzică** a oferit o dinamică pozitivă de dezvoltare în trei direcții principale: lucrul cu caracter corecțional cu elevii cu ADHD, lucrul cu familiile și pregătirea psihopedagogică a cadrelor didactice. Nivelurile de dezvoltare ale direcțiilor menționate au fost evaluate conform următorilor vectori: (a) **lucrul cu caracter corecțional cu elevii cu ADHD** a inclus 3 blocuri de lucru: exerciții care vizează corecția dezinhibării motorii; exerciții care vizează corecția atenției afectate, creșterea gradului de concentrare, îmbunătățirea gradului de comutare; exerciții care vizează dezvoltarea sferei emoțional-volitivă. Vectorul indicat demonstrează îmbunătățirea concentrării, capacității de comutare, stabilității atenției, diminuarea gradului de manifestări de hiperactivitate și impulsivitate, creșterea rezultatelor și a calității învățării; (b) **lucrul cu familiile** demonstrează o implicare mai mare a părinților în rezolvarea problemelor copiilor cu ADHD, aprofundarea conștientizării problemei deficitului de atenție și hiperactivitate la copii, creșterea nivelului și calității interacțiunii dintre familie și școală, socializare mai eficientă); (c) **pregătirea psihopedagogică a personalului didactic**, prin intermediul căreia se reușește asigurarea realizării cu succes a procesului de învățământ, îmbunătățirea calității învățării elevilor cu ADHD, îmbunătățirea comunicării între familia unui copil cu ADHD și cadrele didactice, precum și a comunicării între elevii cu ADHD și colegii lor. Metodologia de corecție psihopedagogică a atenției la copiii de vârstă școlară primară prin intermediul terapiei prin muzică, este reprezentată în următoarea schemă:

Fig. 2 Metodologia de optimizare a atenției la copiii cu tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție prin intermediul terapiei prin muzică

Datele cercetării obținute au fost prezentate prin intermediul indicatorilor de afectare a atenției, concentrației și capacității de comutare a copiilor cu ADHD și ne-au permis să facem anumite concluzii despre valoarea tulburării la etapa de constatare și validare. Valorile statistice determină vectorul de dezvoltare a atenției elevilor cu ADHD din ciclul primar în funcție de caracteristicile de vârstă.

Analiza etapei de control a experimentului cu GE și GC a relevat următoarele rezultate:

„Testul de corecție Bourdon” a relevat că diferența în numărul maxim de erori făcute în ambele grupuri s-a redus considerabil. Astfel, în GE, 100% dintre subiecți au demonstrat progrese, iar în GC progresul a fost sesizat la 75% dintre subiecți; nivelul de concentrare în ceea ce privește progresul în GE a demonstrat o creștere mai mare și a devenit egal cu GC; stabilitatea atenției a arătat o creștere mare în GE – la 75% dintre subiecți, în GC – la 54% dintre subiecți.

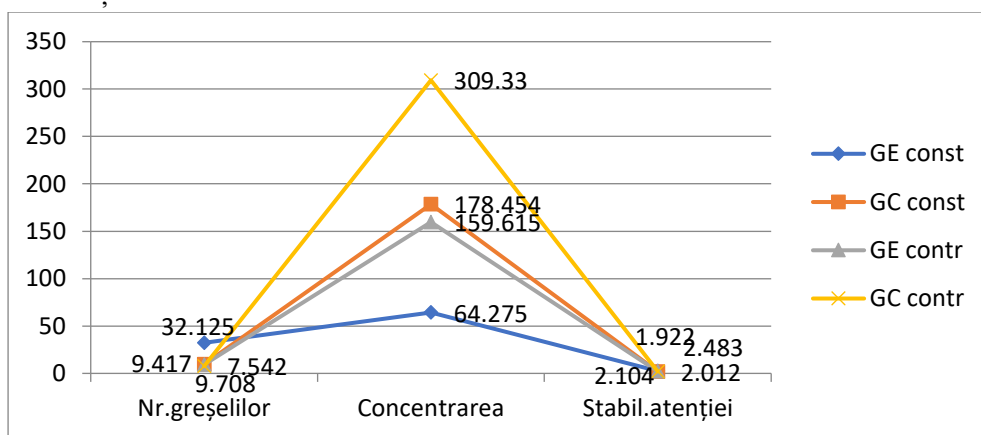

Fig. 3 Analiza statistică comparativă a rezultatelor experimentului în baza „Testului de corecție Bourdon”

Testul „Toulouse-Pieron” a stabilit că numărul maxim de erori făcute în GE a fost de 129 până la începerea experimentului și a constituit 36 după finalizarea acestuia, ceea ce înseamnă că rata de succes este de 258,33%. În timp ce în GC numărul maxim de erori făcute a rămas același – 32. Factorul de viteză s-a schimbat considerabil. În GE, înainte de începerea experimentului, acesta constituia 54%, după finalizarea experimentului, constituia 87%, demonstrând o creștere de 33%. În GC, până la începerea experimentului, constituia 75%, după finalizarea acestuia s-a ridicat la 83%, demonstrând o creștere de 8%. Factorul de precizie în indicatori a crescut cu 25% în GE și a devenit 90%, în timp ce în GC a crescut doar cu 2,17% și a devenit 92%.

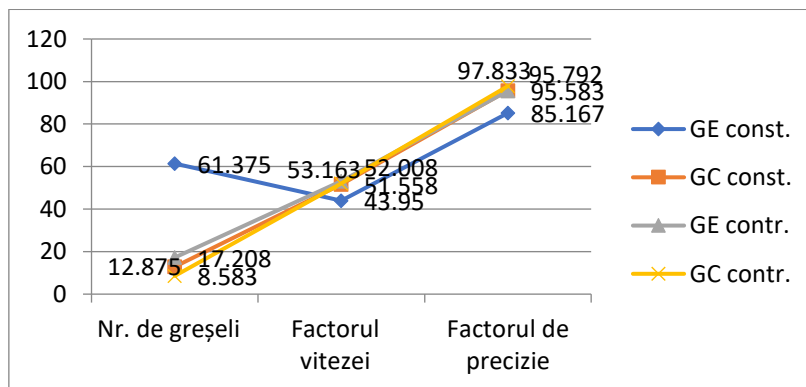

Fig. 4 Testul „Toulouse-Pieron”, etapele de constatare și control în cadrul experimentului

Testul „Repetăți melodia” – indicatori după trei parametri de testare: la începutul experimentului în GE, niciun subiect nu a fost capabil să repete cu acuratețe melodia de trei ori, în GC, 41% dintre subiecți au făcut-o fără erori. Numărul de bătăi repetate în GE a crescut, prin urmare 37% dintre subiecți au fost capabili să reproducă 2/3 din sarcină, iar 62% dintre subiecții din GE au reușit să finalizeze sarcina în totalitate. De aici rezultă că volumul memoriei muzicale la subiecții din GE a crescut. Numărul de repetări, numărul de note reproduse corect și exactitatea ritmului $p < 0,001$, care infirmă H_0 și indică o fiabilitate foarte înaltă a datelor și succesul metodologiei aplicate de terapie prin muzică. Alți doi indicatori: numărul de bătăi, unde $p < 0,01$ reprezintă o valoare medie și $p < 0,05$, de asemenea, infirmă H_0 și indică eficacitatea aplicării acestei metodologii.

Testul „Repetă ritmul”, rezultatele ambelor grupuri au fost aproape egale, iar la etapa de control s-a constatat că diferența minimă între indicatorii grupelor indică dezvoltarea cu succes a subiecților GE: doar 20% dintre subiecți au comis o greșeală în repetarea structurii ritmice de trei ori, ceea ce indică succesul procesului la 79% dintre elevi. În GC, modificările au afectat doar 16% dintre subiecți, pentru restul, indicatorii au rămas neschimbați. Datele analizei statistice confirmă H_0 și indică diferențe minime între GE și GC după finalizarea experimentului $p > 0,05$, ceea ce, la rândul său, indică succesul abordării psihopedagogice aplicate.

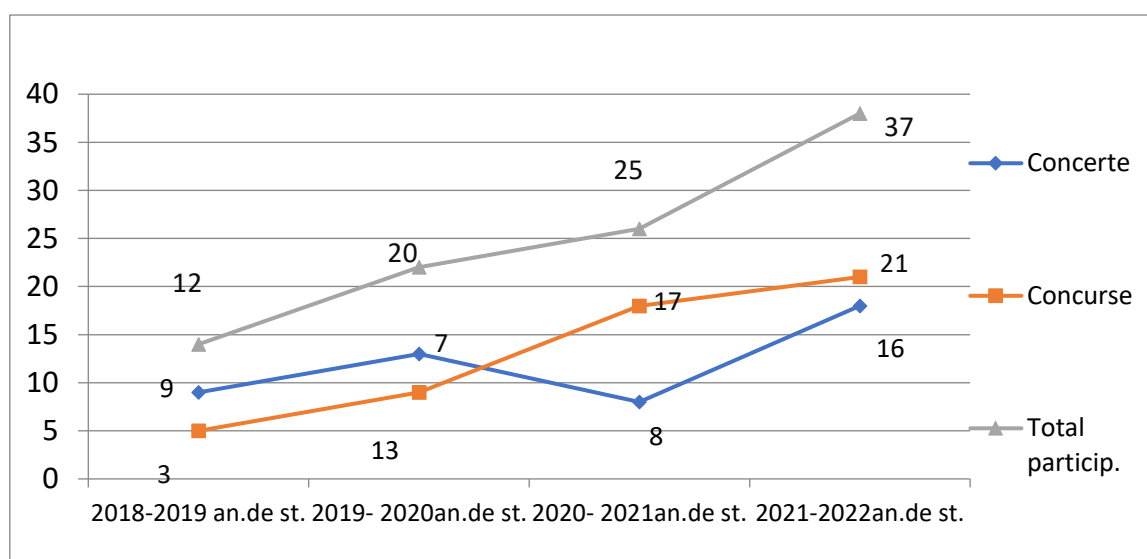
Testul „Pumn, coastă, palmă” în GE, rezultatele subiecților s-au îmbunătățit de câteva ori. La începutul experimentului, cel mai bun indicator a fost 5 repetări fără erori în decurs de 1 minut, iar după finalizarea experimentului, 20% dintre subiecți au demonstrat rezultatul maxim de 10 repetări, rezultatul minim fiind de 5 repetări. În același timp, GC nu a demonstrat îmbunătățiri considerabile similare, indicatorii au crescut cu 2-3 unități sau au rămas identice celor anterioare. Datele statistice ne permit să stabilim că diferența dintre GE și GC este de 0,791 puncte, ceea ce indică o ușoară diferență între indicatorii ambelor grupuri, $p < 0,05$ confirmă fiabilitatea datelor. În consecință, putem concluziona că metodele aplicate de influență psihopedagogică au avut un efect pozitiv asupra dezvoltării abilităților motorii ale copiilor din GE.

Chestionarul Vanderbilt desfășurat în rândul profesorilor și părinților ne-a permis să stabilim următoarele rezultate: părinții subiecților din GE au constatat, în observațiile lor, un grad mediu de hiperactivitate în 16% din cazuri, impulsivitate în 29% din cazuri și deficit de atenție în 25 % din cazuri. Potrivit profesorilor, hiperactivitatea și manifestările acesteia de grad diferit la subiecții GE, au început a fi controlate de către copii ajungând la un grad de manifestare scăzută. Severitatea manifestărilor de impulsivitate la fel s-a schimbat considerabil: la 50% dintre copiii GE indicatorii au fost egali cu norma, iar la 50% severitatea acestora a trecut de la un grad scăzut la un grad puțin proeminent. Problema deficitului de atenție la 29% dintre subiecții din GE a scăzut până la abia vizibilă. La 70% dintre subiecți, problema deficitului de atenție a trecut de la o formă severă la una de grad mediu, ceea ce dovedește o îmbunătățire la 100% dintre subiecții din GE. Analiza statistică confirmă valoarea statistică a datelor și fiabilitatea rezultatelor obținute.

Tabelul 2 Analiza statistică a chestionarului Vanderbilt

Profesori				Părinți			
Simptomul	N	r	p	Simptomul	N	r	p
Hiperactivitate înainte și după experiment	24	0,621	0,001	Hiperactivitate înainte și după experiment	24	0,954	0,000
Impulsivitate înainte și după experiment	24	0,920	0,000	Impulsivitate înainte și după experiment	24	0,837	0,000
Deficit de atenție înainte și după experiment	24	0,743	0,000	Deficit de atenție înainte și după experiment	24	0,806	0,000

Activități înafara orelor în clasă – în perioada 2018-2022, elevii cu ADHD au participat la 41 de concerte și 45 de concursuri internaționale, la 3 concursuri republicane, iar 3 dintre ei au evoluat pe scenă acompaniați de o orchestră. În perioada 2018-2022, după ce au participat la 48 de concursuri muzicale, copiii au ocupat locul I la 23 concursuri – 47,9%, locul II la 18 concursuri – 37,5% și locul III la 7 concursuri – 14,6%.

Fig. 3.4 Activități înafara orelor în clasă a copiilor cu ADHD

Datele experimentale obținute în urma aplicării *Metodologiei de optimizare a atenției la copiii cu ADHD prin intermediul terapiei prin muzică*, au confirmat ipoteza cercetării despre eficacitatea terapiei prin muzică în corecția psihopedagogică a tulburării de hiperactivitate cu deficit de atenție la copiii de vârstă școlară primară.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

1. Studiarea aprofundată a literaturii pedagogice și psihologice vizând problema cercetării, a făcut posibilă determinarea conceptului de abordări teoretice în cercetarea tulburării de hiperactivitate cu deficit de atenție la elevii de vârstă școlară primară, precum și direcțiile măsurilor de corecție la aplicarea terapiei prin muzică. În contextul cercetării, din punct de vedere psihopedagogic, au fost stabilite trăsăturile dezvoltării atenției la elevii cu ADHD și principalii vectori ai activității corecționale cu copiii cu ADHD. Astfel, se reflectă misiunea principală a învățământului primar: „formarea copilului ca personalitate liberă și creativă, asigurarea dezvoltării competențelor necesare învățării pe termen lung” [Articolul 26, 44].
2. Urmând principiul principal al educației pentru asigurarea calității învățământului și formării [44], devine evident că pentru atingerea scopurilor educaționale este necesară implementarea practică a metodologiilor educaționale inovatoare. În contextul dezvoltării rapide a societății informaționale în realitatea socială modernă, viteza accelerată de actualizare a tehnologiilor informaționale, care au redus considerabil timpul dedicat aprofundării cunoștințelor vizavi de materialul didactic studiat, se confirmă necesitatea introducerii inovațiilor metodologice. Spre deosebire de informatizarea educației, muzica academică dezvoltă la elevi capacitatea de reflectare atentă, atenție sporită la detalii, asiduitate și continuitate în dezvoltarea contextuală. Această tendință corespunde politicii educaționale naționale de orientare pe *abordări tradiționale și inovatoare* [45].
3. Din punct de vedere al dificultăților de învățare asociate trăsăturilor de dezvoltare ale elevilor din ciclul primar cu tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție, cu ajutorul literaturii științifice teoretice au fost identificate fundamentele epistemologice ale acestei probleme, descrise în diverse abordări de cercetare a problematicii sindromului de tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție (medicală, psihologică, pedagogică); principiile de bază ale terapiei prin muzică, ca mijloc eficient de influență psihologică și pedagogică asupra copiilor cu ADHD, au fost interpretate din punct de vedere științific.
4. Descrierea tulburării de hiperactivitate cu deficit de atenție la copii a contribuit la o cercetare mai aprofundată a caracteristicilor dezvoltării atenției la elevii cu ADHD din ciclul școlar primar. Un aspect necesar în cadrul cercetării, a fost utilizarea *metodologiei* speciale pentru identificarea problemelor în dezvoltarea atenției și a indicatorilor calității atenției la copiii cu ADHD. S-a stabilit experimental, că școlarii cu ADHD din ciclul primar au un nivel scăzut de stabilitate, concentrare și comutare a atenției. Pe lângă acestea, s-a identificat un volum redus al memoriei muzicale și un simț al ritmului insuficient dezvoltat, iar problema dominantă, identificată de către profesori și părinți s-a dovedit a fi neatenția.
5. *Experimentul pedagogic*, elaborat și desfășurat pe un eșantion statistic de elevi cu ADHD de vârstă școlară primară, elevi normotipici din ciclul primar, părinți ai copiilor cu tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție și cadre didactice care lucrează cu copiii cu ADHD, a condiționat concluziile științifice cu referire la gradul și caracteristicile dezvoltării atenției la copiii cu ADHD de vârstă școlară primară în timpul lecțiilor de muzică.
6. Interpretarea științifică a datelor obținute cu privire la caracteristicile dezvoltării atenției la copiii la copiii cu ADHD de vârstă școlară primară, a servit drept bază pentru crearea și testarea experimentală a *Metodologiei de optimizare a atenției la copiii cu tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție de vârstă școlară primară prin intermediul terapiei prin muzică* la etapa formativă a experimentului psihopedagogic. Valorile comparative ale

indicatorilor experimentali ai atenției copiilor de vârstă școlară primară în contextul terapiei prin muzică, ne-au permis să facem concluzii vizavi de eficacitatea terapiei prin muzică și măsurile de corecție la lecțiile de muzică. A fost stabilită o dinamică pozitivă în dezvoltare în câteva direcții principale: lucrul psihopedagogic cu caracter corecțional cu elevii cu ADHD din clasele primare; lucrul în vederea creșterii gradului de conștientizare cu familia unui copil cu ADHD și activitatea metodică cu cadrele didactice implicate în procesul de predare copiilor cu ADHD din ciclul școlar primar. *Problema științifică soluționată în teză*, constând în fundamentarea științifică a necesității unei abordări integrate a soluționării problemei tulburărilor de atenție și hiperactivitate la copiii de vârstă școlară primară; argumentarea teoretică a valorii pedagogice și corecționale a terapiei prin muzică în cadrul educației muzicale a copiilor cu ADHD, constituie dovada eficacității metodologiei psihopedagogice corecționale aplicate.

Recomandări practice:

Cercetătorilor din domeniul pedagogiei speciale: cercetarea pedagogică poate servi ca bază pentru elaborarea și dezvoltarea ulterioară a unor noi modele pedagogice de corecție a ADHD la elevii de vârstă școlară primară prin intermediul terapiei prin muzică.

Cadrelor didactice din școli: elaborarea activităților educaționale în cadrul educației muzicale a elevilor cu tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție pentru proiecte educaționale de lungă durată.

Părinților: evaluarea gradului și a caracteristicilor dezvoltării atenției la copiii cu ADHD, controlul și monitorizarea evoluției atenției în cazul tulburării de hiperactivitate cu deficit de atenție la elevii din ciclul primar în vederea asigurării succesului procesului educațional.

Bibliografie

În limba rusă:

1. АБШИЛАВА Э.Ф. Психолого-педагогическое сопровождение младших школьников с СДВГ. В: *“Системная интеграция в здравоохранении”* №5(42) 2018. УДК 159.9
2. АЛЬХТЕР М., БЕРГ Л., ВЕЛЬФЛЬ А. *Гиперактивные дети: коррекция психомоторного развития*. Учебное пособие для высш. уч.заведений- М.: Изд.центр «Академия», 2004.- 160с. ISBN 5-7695-1661-5
3. БЕРНСТЕЙН Дж. Внимательный ребёнок за 10 дней. (Гипер)активность в школе и дома. - Харьков: Книжный клуб «Клуб семейного досуга», 2016. - 336с. ISBN 978-617-12-0129-3
4. БЛОНСКИЙ П. П. *Психология младшего школьника*. Ред. Липкиной А.И. и Марцинковской Т.Д. –М.: Изд. «Институт практической психологии», 1997.- 575с.- ISBN 5-87224-053-4
5. БРЯЗГУНОВ И.П. КАСАТИКОВА Е.В. *Непоседливый ребёнок или все о гиперактивных детях*. Москва: Издательство Института Психотерапии, 2001г.- 145с. ISBN 5-89939-026-3
6. БУЛАН Г., СОЛОВЕЙ Р., БАЛАН В. Инклюзивное образование В: *Методическое пособие для непрерывного обучения дидактических кадров, работающих в области инклюзивного образования детей. Часть 1*. - Кишинев, 2016.- 168 р. ISBN 978-9975-87-090-0
7. БУКУН Н., ГЫНУ Д., КАРА А. Инклюзивное образование. В: *Методическое пособие для непрерывного обучения дидактических кадров, работающих в области инклюзивного образования детей. Ч. II*. — Кишинев, 2016. — С. 195с. – ISBN 978-9975-87-098-6. 376(076.5)
8. ВЛАСОВА Т.А., ПЕВЗНЕР М.С. О детях с отклонениями в развитии. М.: Просвещение, 1973. 176 с. М 103(03)-73
9. ВЫГОТСКИЙ Л. С. *Основы дефектологии. Собрание сочинений в 6т. Т.5* под ред. Власовой Т.А.- М.: Педагогика, 1983. - 368с. ISBN 978-5-534-11695-3
10. ВЫГОТСКИЙ Л.С. Психология искусства. Анализ эстетической реакции. – Москва: Изд. АСТ, 2018. - 416с. ISBN 978-5- 17- 106381-8
11. ГАЛЬПЕРИН П.Я., КАБЫЛЬНИЦКАЯ С.Л. *Экспериментальное формирование внимания*. М.: изд. Моск.ун-та, 1984. - 86с. ББК 88.8
12. ГИППЕНРЕЙТЕР Ю.Б., РОМАНОВ В.Я. *Психология внимания: хрестоматия* / ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.Я. Романов. – Москва: ЧеРо: Омега-Л, 2005. – 858 с. – (Хрестоматия по психологии). – ISBN 5-9811938-7-5.
13. ДЕКЕР-ФОЙГТ Г.-Г. *Введение в музыкотерапию*. - СПб. - Питер, - 2003. - 208с. ISBN 5-94723-029-1
14. ЗАВАДЕНКО Н.Н. *Гиперактивность и дефицит внимания в детском возрасте*. М.:Академия, 2019, 274 стр. ISBN 978-5-534-05701-0
15. КОПЫТИН А.И. *Арт-терапия - новые горизонты*. - М.: Когито-Центр, 2006. - 336с. ISBN 5-89353-162-0
16. МКБ -11 [citat 29.03.2023] Disponibil:<https://icd.who.int/browse11/l-m/en#/http%3a%2f%2fid.who.int%2fid%2fentity%2f821852937>
17. МОНИНА Г.Б., ЛЮТОВА-РОБЕРТС Е. К., ЧУТКО Л.С. *Гиперактивные дети: психолого-педагогическая помощь*. - СПб.: Речь, 2007. - 186с. ISBN 5-9268-0570-8
18. МОРЕНО Дж. *Включи свою внутреннюю музыку*. М.: Изд. Когито-центр, 2000. - 143с. ISBN 978-5-89353-267-8
19. НАЗАРОВА Н. М. *Специальная педагогика: учебник для студ. учреждений высш. проф. образования* / [Н. М. Назарова, Л. И. Аксенова, Т. Г. Богданова, С. А. Морозов]; под ред.

- Н. М. Назаровой. — 11-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательский центр «Академия», 2013. — 384 с. ISBN 978-5-4468-0312-5
20. ПЕТРУХИН А.С., ЗАВАДЕНКО Н.Н. Обзор ситуации с СДВГ в Российской Федерации. Диагностика и лечение СДВГ в России. В: *Обозрение психиатрии и медицинской психологии*. [online]. 1993 № 3, стр. 74-90 [citat 06.07.2020] Disponibil: <http://www.otrok.ru/doktor/info/petruh.pdf>
21. ПЕТРУШИН В.И. Музыкотерапия сегодня: наука, практика, образование. В: *Материалы Международной конференции*, [online]. Москва, 22–23 марта 2019 г. / под общ. ред. В.П. Петрушина; Московский педагогический государственный университет. Институт изящных искусств [Электронное издание] – Москва: МПГУ, 2019. [citat 09.10.2019] Disponibil: http://www.ampp.ru/files/sbornik_konferen_MT_2019.pdf
22. ПЕТРУШИН В.И. *Музыкальная терапия. Новые рубежи: от терапии к коучингу. Интегральный подход.* – М.: ИД «Городец», 2019.- 512с. ISBN 978-5-907085-14-5
23. ПОЛИТИКА О.И. *Дети с синдромом дефицита внимания и гиперактивностью.* СПб.: Речь, 2008. -208с. ISBN 5-9268-0331-4
24. РИБО Т. *Психология внимания.* Киев: Изд. МЦНМО, 2011.- 102с. ISBN 978-5-397-02169-2
25. Синдром дефицита внимания и гиперактивности [online]. [citat 06.02.2019] Disponibil: <https://www.nevromed.ru/stati/sindrom-deficita-vnmaniya>
26. СИРОТЮК А.Л. *Синдром дефицита внимания с гиперактивностью. Диагностика, коррекция и практические рекомендации родителям и педагогам.* - М.: ТЦ Сфера, 2002-128с. ISBN 5-89144-283-3
27. ТАРАРИНА Е. *Человек звучащий. Практикум по музыкальной терапии.* – М.: ООО «Вариант» при участии ИП Шимановского А. Г., 2017. - 214с. ISBN 978-5-9500877-1-4
28. ШЕВЧЕНКО Ю. С. *Коррекция поведения детей с гиперактивностью и психопатоподобным синдромом: Практическое руководство для врачей, психологов и педагогов.* - 2-ое изд. – М.: Вита-Пресс 1997. -52 с ISBN S 5-88241-040-1
29. ШИПИЦИНА Л.М. *Обучение детей с проблемами в развитии в разных странах мира: Хрестоматия / Состав. Л. М. Шипицына.* - СПб., 1997. - 256 с. ISBN 5-8290-0125-X
30. ШУШАРДЖАН С.В. *Руководство по музыкальной терапии.* М. Медицина, 2005. 450с. ISBN 5-225-04262-7
- În limba engleză:**
31. ADHD EUROPE. Creating awareness of ADHD [online] [citat 30.04.2023] Disponibil: <https://adhdeurope.eu/>
32. ANTONIETTI A., COLOMBO B., DEROCHE B. R. Enhancing Self-Regulatory Skills in ADHD Through Music. [online]. В: *Music Interventions for Neurodevelopmental Disorders*. 2018. pp 19-49. Palgrave Pivot, Cham. ISBN 978-3-319-97151-3 [citat 17.11.2019] Disponibil: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-97151-3_2
33. BACHMANN C.J., PHILIPSEN A., HOFFMANN F. ADHD in Germany: Trends in Diagnosis and Pharmacotherapy. В: *DTSCH ARZTEBL INT* 2017; 114(9) [online]. [citat 17.12.2019] Disponibil: <https://www.aerzteblatt.de/int/archive/article/186559>
34. *DSM-V* [online]. [citat 27.11.2023] Disponibil: <https://www.psychiatry.org/patients-families/adhd/what-is-adhd>
35. NIGG J. Epigenetics and ADHD: The Impacts of Environment, Lifestyle, and Stress. В: *ADDitude* September 25, 2023 [online]. [citat 07.10.2023] Disponibil: <https://www.additudemag.com/epigenetics-and-adhd-how-environment-impacts-symptoms/>
36. HAMMER S. Think You Can Spot ADHD in Your Classroom? В: *Attention Magazine* October 2022. [citat 17.01.2023] Disponibil: <https://chadd.org/attention-article/think-you-can-spot-adhd-in-your-classroom/>

37. HELLER C.A., COOPER-KAHN J. Executive Function Issues and ADHD [online]. B: *Attention Magazine* 2022. [citat 17.09.2022] Disponibil: <https://chadd.org/attention-article/executive-function-issues-and-adhd/>
38. JAMES R. Excellence in Emerging ADHD Researchers. [online]. B: *Attention Magazine* December 2022. [citat 17.01.2023] Disponibil: <https://chadd.org/attention-article/excellence-in-emerging-adhd-researchers/>
39. The American Professional Society of ADHD and Related Disorders [online] [citat 10.09.2020] Disponibil: <https://apsard.org/resources/social-media/>
40. WILDE E.M., WELCH G.F. Attention deficit hyperactivity disorder (ADHD) and musical behaviour: The significance of context. B: *Sage Journals Psychology of Music* Volume 50, Issue 6, November 2022, pp. 1942-1960 [online]. [citat 08.07.2022] Disponibil: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/03057356221081163>
- În limba bulgară:**
41. МЕЛИЛЮ П. Откъснати деца. – София: Изд. Къща «Кибеа», 2018. - 456с. ISBN 978-954-474-800-5
- În limba română:**
42. BOROZAN M. Considerații teoretice privind axiologia formării profesionale a cadrelor didactice. B: *Materialele Conferinței științifice internaționale, ediția a IV-a «Managementul educațional: realizării și perspective de dezvoltare» 27-28 octombrie, 2022. Bălți pp.294-301* ISBN 978-9975-161-32-9.
43. BUCUN N., GLAVAN A. Sindromul de hiperactivitate cu deficit de atenție la școlarul mic. - Chișinău. Institutul Științei ale Educației.2015 - p.155. ISBN 978-9975-48-094-9
44. Codul educației al Republicii Moldova: nr. 152 din 17.07.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* 24.10.2014, Nr. 319-324 art. 634
45. Conceptul Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030” și al Programului de implementare [online]. [citat 17.02.2023] Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/concept_strategie_program_de_implementare_educatia_2030.pdf (gov.md)
46. GLAVAN A. Evaluarea complexă a copiilor cu sindromul de hiperactivitate cu deficit de atenție (ADHD). Ghid metodologic. Chișinău, Editura «Arva Color» 2023. - p.94. ISBN 978-9975-127-84-4
47. GLAVAN A. Incluziunea școlară a copiilor cu sindromul de hiperactivitate cu deficit de atenție (ADHD). Ghid metodologic. Chișinău, Editura «Arva Color»2023. - p.98. ISBN 978-9975-127-83-7
48. GLAVAN A. *Modele complexe de intervenție în psihocorecția sindromului de hiperactivitatea cu deficit de atenție la școlarul mic*: tz. de doct. în psihologie. Chișinău, 2015. 219 p.
49. LAPOȘIN E. FRUNZE O. Stiluri educative ale familiilor ce educă copii cu dizabilități senzoriale. B: "Calitate în educație - imperativ al societății contemporane", conferință științifică națională cu participare internațională. *Materialele Conferinței Științifice Naționale cu Participare Internațională*, 4-5 decembrie, 2020. Chișinău. pp. 489-492. ISBN 978-9975-46-483-3.
50. RACU A., MUNTEANU T. Noi viziuni asupra familiei care are în componență copii cu dizabilități. B: *Materialele Conferinței științifice copRACTICE “Perspectivele de reziliență a familiei în contextul multiplelor crize”*, Ediția a 10-a, 11 mai 2023, Chișinău pp.129-139 ISBN 978-9975-3651-5-4
51. RUSNAC V. Implementarea educației incluzive în Republica Moldova: provocări, realizări și viziuni. B: "Asistența complexă a copiilor cu cerințe educaționale speciale în mediul educațional incluziv". *Materialele conferinței științifice internaționale*. Chișinău, 10 decembrie 2020. pp.8- 18 ISBN 978-9975-46-480-2.
52. Tulburare cu Deficit de Atenție/Hiperactivitate (ADHD) Protocol clinic național PCN-368 Chișinău 2020

Lista publicațiilor pe tema de cercetare

53. ЖЕЛЯСКОВА С. *Методическая разработка практических приемов работы с гиперактивными и невнимательными детьми в музыкальной школе*. Chișinău: Pontos, 2024. p.170 ISBN 978-9975-72-829-4
54. ЖЕЛЯСКОВА С. Синдром дефицита внимания и гиперактивности у детей: теоретические аспекты. В: *Acta et commentationes*. Chișinău, 2021, №4(26), pp.128-133 ISSN 1857-0623
55. Иевлева О., ЖЕЛЯСКОВА С. Теоретические аспекты изучения особенностей детско-родительских отношений в семьях, воспитывающих ребенка с ДЦП. В: *Studia Universitatis Moldaviae-2024г. №9 (169)* с.337-341 ISSN 1857-2103
56. РАКУ А., ЖЕЛЯСКОВА С. Экспериментальное исследование уровня внимания и музыкальных способностей у детей с Синдромом дефицита внимания и гиперактивности (СДВГ) В: *Revista Univers Pedagogic 2023, №4 (80)* pp.27-32 ISSN 1811-5470
57. ЖЕЛЯСКОВА С. Актуальные проблемы обучения детей с Синдромом дефицита внимания и гиперактивности в музыкальной школе. В: *Conferința științifică internațională «Învățământul superior: Tradiții, valori, perspective»* Chișinău, 1-2 октября 2022, с.266-270. ISBN 978-9975-46-671-4
58. ЖЕЛЯСКОВА С. Воспитание и формирование личности ученика из практического опыта работы с гиперактивными детьми. В: *Revistă științifico-metodică «Învățătorul modern»* Chișinău. 2019, №1, с.4-6. ISSN 1857-4491
59. ЖЕЛЯСКОВА С. Особенности обучения младших школьников с Синдромом дефицита внимания и гиперактивности в условиях специальной музыкальной школы. В: *LXII International correspondence scientific and practical conference «International scientific review of the problems and prospects of modern science and education»* Boston. USA. 2019, с.51-53 ISBN 978-1-64655-000-0
60. ЖЕЛЯСКОВА С. Проблематика понимания музыкальной формы у детей с СДВГ. В: *IV Міжнародній науково-практичній конференції «Культура, освіта, творчість: світові технології, авторські ідеї, традиції і новаторство»* г. Одесса, Украина 2022, с. 49-51. ISBN 978-617-7883-19-6
61. ЖЕЛЯСКОВА С. Работа над ритмическими сложностями с гиперактивными детьми на уроках специального фортепиано. В: *II Міжнародній науково-практичній конференції «Культура, освіта, творчість: світові технології, авторські ідеї, традиції і новаторство»* Одесса, Украина. 2020, с.127-132 ISBN 978-617-7883-09-7
62. ЖЕЛЯСКОВА С. Синдром дефицита внимания и гиперактивности как педагогическая проблема. Работа специального психопедагога с педагогическим составом учебного заведения. В: *Conferința științifică internațională «Asistența complexă a copiilor cu cerințe educaționale speciale în mediul educațional incluziv»*. Chișinău. 2020, с. 463- 469. ISBN 978-9975-46-480-2
63. ЖЕЛЯСКОВА С. Структурные особенности организации урока специальности с детьми с СДВГ (РДВГ). В: *V Міжнародній науково-практичній конференції «Культура, освіта, творчість: світові технології, авторські ідеї, традиції і новаторство»* Одесса, Украина 2023, с. 55-60. ISBN 978-617-7883-30-1
64. РАКУ А., ЖЕЛЯСКОВА С. Работа с семьей в процессе психолого-педагогической коррекции синдрома дефицита внимания и гиперактивности у детей. В: *Conferința științifică națională cu participare internațională "Calitate în educație – imperativ al societății contemporane"* Chișinău, 4-5 декабря 2020, с.369-373. ISBN 978-9975-46-483-3.
65. РАКУ А., ЖЕЛЯСКОВА С. Развитие конвергентного и дивергентного мышления у детей с нарушением внимания средствами музыкальной терапии. В: *Conferința științifică națională cu participare internațională «Dezvoltarea personală și integrarea socială a actorilor educaționali»*. Chișinău, 12 ноября 2021, с. 113-120. ISBN 978-9975-46-570-0

66. **ЖЕЛЯСКОВА С.** Використання педагогічно імпровізації в роботі з дітьми із СДУГ. В: *Міжнародна науково-практична конференція «Українсько-польські мистецькі зв'язки: історія, сучасна практика та перспективи розвитку»* г. Винниця, Україна. 29-30 листопада 2023, с.33-36. УДК 7.01:316.77(477:438) (06)
67. **JELEASCOVA S.** Theoretical foundations of music therapy В: *Acta et commentationes.* Chişinău, 2022, №3 (29), pp. 152-158 ISSN 1857-0623

Аннотация

Желяскова Светлана

«Психолого-педагогическая коррекция синдрома дефицита внимания и гиперактивности у детей средствами музыкальной терапии»

Диссертация на соискание ученой степени доктора педагогических наук. Кишинев, 2024

Структура диссертации: аннотация на русском, румынском и английском языках, введение, три главы, выводы и рекомендации, библиография - 292 источника, 139 страниц основного текста, 15 приложений, 30 таблиц, 36 рисунков. Результаты исследования опубликованы в 15 печатных работах.

Ключевые слова: *Синдром дефицита внимания и гиперактивности (СДВГ)*, нарушение внимания, гиперактивность, концентрация, усидчивость, интегративный подход, музыкальная терапия, психолого-педагогическое комплексное воздействие, дети младшего школьного возраста.

Область исследования: 534.01 - Специальная педагогика

Цель исследования: концептуализация, научное обоснование и практическое внедрение *Методологии оптимизации внимания у детей младшего школьного возраста с синдромом дефицита внимания и гиперактивностью средствами музыкальной терапии*.

Задачи исследования: определение теоретических основ синдрома дефицита внимания детей младшего школьного возраста с гиперактивностью (СДВГ); теоретическая аргументация педагогической и коррекционной ценности музыкальной терапии в процессе музыкального воспитания детей; научная интерпретация музыкальной терапии как эффективного педагогического условия воздействия на детей с СДВГ; экспериментальное выявление уровней и особенностей развития внимания детей младшего школьного возраста на уроках музыки; разработка и экспериментальная проверка *Методологии оптимизации внимания у детей младшего школьного возраста с синдромом дефицита внимания и гиперактивностью средствами музыкальной терапии*.

Научная новизна и оригинальность исследования исходит из: научной интерпретации современных подходов многопланового воздействия на развитие внимания младших школьников с СДВГ; разработки и внедрения теоретически обоснованной *Методологии оптимизации внимания у детей младшего школьного возраста с синдромом дефицита внимания и гиперактивностью средствами музыкальной терапии*. Впервые в Республике Молдова было проведено экспериментальное исследование эффективности методов музыкального воздействия на детей младшего школьного возраста с синдромом *дефицита внимания и гиперактивностью*.

Решенная значимая научная проблема состоит в: научном обосновании необходимости комплексного подхода к решению проблемы нарушения внимания и гиперактивности у детей младшего школьного возраста; теоретической аргументации педагогической и коррекционной ценности музыкальной терапии в процессе музыкального воспитания детей *с синдромом дефицита внимания и гиперактивностью*.

Теоретическая значимость исследования состоит в: определении теоретических основ синдрома дефицита внимания детей младшего школьного возраста с гиперактивностью; описании особенностей развития детей с синдромом дефицита внимания и гиперактивностью; научной интерпретации музыкальной терапии как эффективного педагогического условия воздействия на детей *с синдромом дефицита внимания и гиперактивностью* в процессе музыкального воспитания.

Практическая значимость исследования состоит в: педагогическом комплексном исследовании и в экспериментальном выявлении уровней и особенностей развития внимания детей младшего школьного возраста с СДВГ на уроках музыки; выявлении показателей внимания и гиперактивности младших школьников на уроках музыки; практическом внедрении и экспериментальной проверки эффективности *Методологии оптимизации внимания у детей младшего школьного возраста с СДВГ средствами музыкальной терапии*; сравнительной интерпретации значения экспериментальных показателей внимания детей младшего школьного возраста с СДВГ в условиях применения музыкальной терапии.

Внедрение научных результатов и практических результатов исследования проводилось в процессе музыкального воспитания детей младшего школьного возраста в РМЛ «С.Рахманинов»; путем обсуждения и опубликования теоретических и практических материалов исследования в педагогических научных журналах и презентации результатов исследования в научных конференциях республиканского и международного уровня.

ADNOTARE

Jeleascova Svetlana

„Corectarea psihopedagogică a tulburării de hiperactivitate cu deficit de atenție la copii prin terapie muzicală”, teză de doctor în științe ale educației, Chișinău, 2024

Structura tezei: adnotare în limbile rusă, română și engleză, introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie din 292 surse, 139 pagini text principal, 15 anexe, 30 tabele, 36 figuri. Rezultatele studiului au fost publicate în 15 lucrări științifice.

Cuvinte cheie: sindromul *deficit al atenției și hiperactivitate* (ADHD), tulburare de atenție, hiperactivitate, concentrare, perseverență, abordare integrativă, terapie prin muzică, influență psihopedagogică complexă, elevi de vârstă școlară primară.

Domeniul de studiu: 534.01 - Pedagogie specială

Scopul cercetării: conceptualizarea, fundamentarea științifică și implementarea practică a *Metodologiei de optimizare a atenției copiilor cu sindromul deficit al atenției și hiperactivitate la elevii de vârstă școlară primară prin mijloacele terapiei muzicale*.

Obiectivele cercetării: determinarea fundamentelor teoretice privind sindromul deficit al atenției și hiperactivitate la elevii de vârstă școlară primară; argumentarea teoretică a valorii corecționale a terapiei muzicale în procesul educației muzicale a elevilor de vârstă școlară primară; interpretarea științifică a terapiei prin muzică ca o condiție pedagogică de influență complexă asupra elevilor cu sindromul ADHD; stabilirea experimentală a nivelurilor și a particularităților dezvoltării atenției școlarelor din ciclul primar cu ADHD la lecțiile de muzică; elaborarea și validarea practică a *Metodologiei de optimizare a atenției copiilor cu sindromul deficit al atenției și hiperactivitate la elevii de vârstă școlară primară prin intermediul terapiei prin muzică*.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării rezultă din: interpretarea științifică a abordărilor contemporane de intervenție multiaspectuală asupra dezvoltării atenției elevilor de vârstă școlară primară cu sindromul ADHD; conceptualizarea, fundamentarea științifică și implementarea practică a *Metodologiei de optimizare a atenției copiilor cu sindromul deficit al atenției și hiperactivitate la elevii de vârstă școlară primară prin intermediul terapiei prin muzică*. Pentru prima dată în Republica Moldova prin cercetare teoretico-experimentală a fost demonstrată eficacitatea psihopedagogică a terapiei prin muzică în optimizarea atenției elevilor de vârstă școlară primară cu sindromul *deficit al atenției și hiperactivitate*.

Problema științifică importantă soluționată în domeniu se referă la: argumentarea științifică a impactului abordării integrate a tulburărilor de atenție și hiperactivitate la elevii din învățământul primar; argumentarea teoretică a valorii pedagogice și corecționale a terapiei prin muzică în procesul educației muzicale a elevilor de vârstă școlară primară cu *sindromul deficit al atenției și hiperactivitate*.

Semnificația teoretică a cercetării constă în: determinarea fundamentelor teoretice privind sindromul deficit al atenției și hiperactivitate la elevii de vârstă școlară mică; descrierea specificului dezvoltării atenției copiilor cu sindromul deficit al atenției și hiperactivitate; interpretarea științifică a terapiei prin muzică ca o condiție pedagogică de influență complexă asupra dezvoltării atenției elevilor de vârstă școlară primară cu *sindromul deficit al atenției și hiperactivitate* în procesul educației muzicale.

Valoarea practică a cercetării este demonstrată prin: cercetarea pedagogică complexă și stabilirea experimentală a nivelurilor și a particularităților dezvoltării atenției școlarelor din ciclul primar cu sindromul ADHD la lecțiile de muzică; elucidarea indicatorilor atenției elevilor de vârstă școlară primară la muzică; și, în special, prin validarea practică a *Metodologiei de optimizare a atenției copiilor cu sindromul deficit al atenției și hiperactivitate la elevii de vârstă școlară primară prin intermediul terapiei prin muzică*; interpretarea comparată a semnificației rezultatelor experimentale a indicatorilor atenției elevilor de vârstă școlară primară având sindromul ADHD.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat prin valorificarea rezultatelor cercetării în educația muzicală a elevilor de vârstă școlară primară în cadrul liceului republican de muzică „S.Rahmaninov” și prin publicarea acestora în reviste științifice de profil, în materialele conferințelor științifice la nivel național și internațional.

ANNOTATION

Jeleaskova Svetlana

“Psychological and pedagogical correction of attention deficit hyperactivity disorder in children using music therapy”,

Dissertation for doctoral degree (PhD) in Education Science, Chisinau, 2024

Structure of the thesis: annotation in Russian, Romanian and English, introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography consisting of 292 sources, 139 main text pages, 15 annexes, 30 tables, 36 figures. The results of the study have been published in 15 scientific papers.

Key words: *attention deficit hyperactivity disorder* (ADHD), attention disorder, hyperactivity, concentration, perseverance, integrative approach, music therapy, complex psycho-pedagogical impact, primary school students.

Field of study: 534.01 - Special Pedagogy

The purpose of the research: the conceptualization, scientific substantiation and practical implementation of the Methodology for optimizing the attention of children with attention deficit syndrome and hyperactivity in primary school students by means of music therapy.

Research objectives: determining the theoretical foundations regarding the syndrome of attention deficit and hyperactivity in primary school students; the theoretical argumentation of the corrective value of music therapy in the process of musical education of primary school students; the scientific interpretation of music therapy as a pedagogical condition of complex impact on students with ADHD syndrome; experimental establishment of the levels and particularities of attention development of young students with ADHD in music lessons; the development and practical validation of the *Methodology for optimizing the attention of children with attention deficit syndrome and hyperactivity in primary school students by means of music therapy*.

The novelty and scientific originality of the research results from: the scientific interpretation of contemporary approaches of multi-aspect intervention on the development of attention of primary school students with ADHD syndrome; the conceptualization, scientific substantiation and practical implementation of the *Methodology for optimizing the attention of children with attention deficit syndrome and hyperactivity in primary school students by means of music therapy*. For the first time in the Republic of Moldova, through theoretical-experimental research, the psycho-pedagogical effectiveness of music therapy in optimizing the attention of primary school students with *attention deficit and hyperactivity* syndrome has been demonstrated.

The important scientific problem solved in the field refers to: the scientific argumentation of the impact of the integrated approach to attention disorders and hyperactivity in primary school students; the theoretical argumentation of the pedagogical and corrective value of music therapy in the process of music education of primary school students with *attention deficit and hyperactivity* syndrome.

The theoretical significance of the research consists in: determining the theoretical foundations regarding the syndrome of attention deficit and hyperactivity in primary school students; description of the specifics of the development of attention of primary school students with attention deficit and hyperactivity syndrome; the scientific interpretation of music therapy as a pedagogical condition of complex impact on the development of attention of primary school students with *attention deficit and hyperactivity* syndrome in the process of music education.

The practical value of the research is demonstrated by: complex pedagogical research and experimental establishment of the levels and peculiarities of attention development of primary school students with ADHD syndrome in music lessons; the elucidation of the indicators of the attention of primary school students to music; and, in particular, through the practical validation of the *Methodology for optimizing the attention of children with attention deficit and hyperactivity syndrome* in primary school students by means of music therapy; the comparative interpretation of the significance of the experimental results of the attention indicators of primary school students with ADHD syndrome.

The implementation of the scientific results has been achieved by capitalizing on the research results in the musical education of primary school students in the Republican Music School named after S. Rachmaninov, and by publishing them in specialized scientific journals, in the materials of national and international scientific conferences.

JELEASCOVA SVETLANA

**CORECTAREA PSIHOPEDAGOGICĂ A TULBURĂRII
DE HIPERACTIVITATE CU DEFICIT DE ATENȚIE LA COPII
PRIN TERAPIA MUZICALĂ**

Specialitatea 534.01– Pedagogie specială

REZUMATUL

la teza de doctor în științe ale educației

Aprobat spre tipar: 27.06.2024

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar: 1,7

Format hârtie: 60x84 1/16

Tiraj 50 ex.

Comanda nr. 52

**Centrul Editorial-Poligrafic al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”
din Chișinău str. Ion Creangă, nr. 1, MD-2069**